

Polyanthea Sacra

Ex Universæ Sacræ Scripturæ Utriusque Testamenti Figuris, Symbolis, Testimoniis, Nec Non E Selectis Patrum, Aliorumque Authorum, Sententiis, eruditis Interpretationibus, Similitudinibus, rarisque Historiis collecta, Et Copiosis, Exquisitisque Materiis Moralibus De Virtutibus Et Vitiis Pro ...

Spanner, Andreas

Augustae Vindelicorum, 1702

§. 1. Figuræ, Symbola, Testim. Ex Veteri. &c.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79369)

Docuit nos, frustra optari vincula, & crucem; nisi oratione armemur. Præsumptio est, non amor; carnificibus occurrere sine oratione. *Paratus Petrus & in carcerem, & in mortem, ire cum JESU.* Luc. 22. 33. dum orationem negligit, Magilstrum deserit. Dormivit, cum orandum erat; negavit, cum palma delata est moriendi cum Christo. Vicit Moyfes Amalech. Ex. 17. 11.; sed oravit: timuit ancillam Petrus; sed non oravit. Oliva t. 2. Strom. §. Positis genibus.

Nullum majus, nullum melius, negotium

est in tribulatione; quam recedere ab eo strepitu, qui foris est; & ire in interiora mentis secretiora: Ibi Deum invocare, ubi nemo videt, gementem, & subvenientem. S. August. in Psal. 34.

Lenit dolores patientis Christiani, assiduæ recordatio in cruce pendentis. Petrus Cell. cap. 22.

Qui crucem post Christum ferre amant; crucem ipsam sine crucis sensu ferunt: qui verò eam fugiunt; hi soli crucis pondere onerantur. Hidorus Clarius. Orat. 9.

TITULUS XII. SSS. TRINITAS.

§. I.

*Figuræ, Symbola, Testimonia.
Ex Veteri.*

Faciamus hominem ad imaginem. Gen. 1. 26. Non allocutus Angelum: quia cum Deo ad creationem non concurrerunt. Homo non factus ad similitudinem Angeli. Ut tamen unum Deum doceret, dixit, *ad imaginem*, non ad imagines. Paoletti D. 6. Pasch. Igitur in opere mundanæ fabricæ, cunctorumque creatione, omnipotens, omnia sciens, omnibus commendatur benigna Trinitas. Bonitas quippe, vel charitas, Dei Spiritus S. est. Qui, cum Patrem, ut omnia per Verbum operaretur, excitaverit; tum verò in plasmatione hominis ita studiosum reddidit; ut nihil eorum subtraheret, quæ conferre potuit. Quid enim taliter condito homini, præter naturalem divinitatem, defuit? - Igitur in plasmatione hominis benevolentia Dei, quæ est Spiritus S., maximè operam suam exhibuit; cum ei (utpote creatus) naturaliter non poterat esse Deus, gratia sui similitudinem Dei contulit. Rupertus l. 11. c. 17.

Veneruntque duo Angeli. Gen. 19. 1. Duo scilicet, qui ab Abrahamo recesserant, tertio cum eo remanente. Angelus unus è tribus, representans Deum Patrem, manserat cum Abrahamo: ut ejus domum benediceret; eumque patrem efficeret ad generandum Isaac. Unde hic Angelus videtur fuisse medius, & primarius inter tres: putà Michaël; qui duos socios Gabrielem, & Raphaëlem, misit ad excitandam Sodomam; *Gabriel* enim, juxta etymon suum, est *fortitudo Dei*; putà fortis executor divinæ justitiæ: hicque representat secundam in Trinitate Personam. *Raphaël* verò videtur esse Angelus præfes castitatis, summusque osor libidinis. Cornelius hic.

In Arca testamenti tria continebantur: virga Aaron, tabulæ Legis, manna solitudinis. In virga designatur potentia Patris, in tabulis sapientia Filij, in manna bonitas Spiritus Sancti. Marchantius D. Trinitatis.

Sic benedices filiis Israël - benedicat tibi Dominus, & custodiat te, Ostendat Domi-

nus faciem suam tibi, & miseretur tui. Convertat Dominus vultum suum ad te, & det tibi pacem. Num. 6. 23. 24. &c. Ob tres Personas, quarum qualibet est Deus, *Dominus* ter repetitur. Sed, ut monstrat, unum tantum esse Deum, subdit: *invocabuntque nomen meum super filios Israël.* v. 27. Non dicit, nomina nostra. Paoletti D. 6. Pasch.

Audi Israël: Dominus DEUS noster, Dominus unus est. Deut. 6. 4. Ponuntur hic tria vocabula: scilicet *Domus*, quod est nomen potentia, quæ Patri attribuitur: *DEUS* nomen sapientia, quæ Filio appropriatur: *Tuus*, nomen bonitatis, quæ Spiritui S. attribuitur. S. Vinc. Ferr. l. de S. Jacobo Apolt.

Benedicat Pl. 66. 8. id est, multiplicet nos Deus Pater. *Benedicat nos Deus Filius! benedicat nos Deus Spiritus S.*; & sic multiplicet, ut tandem mereant cum omnes fines terræ; ut tota terra creatorem colat, non creaturam. Remigius Antisiod. hic.

Funiculus triplex. Ecclæ. 4. 12. est SSS. Trinitas; quæ est fons omnis societatis, amicitia, & concordia. S. Paulinus ep. 4. ad Severum.

Osculetur me osculo oris sui. Cant. 1. 1. Symbolicè notantur hic tres SSS. Trinitatis Personæ: per *osculetur* Pater: per *oris* Filius: hic enim est os, & Verbum Patris: per *osculo* Spiritus Sanctus: hic enim est nexus, amor, & quasi osculum; quò se osculantur Pater, & Filius. Ità S. Bernardus l. 7. apud Cornelium hic.

Omnia in mensura, numero, & pondere disposuisti. Sap. 11. 21. Secundum hanc ordinationem omnis actio nostra debet esse mensurata, numerata & ponderata: hoc est, in virtute Patris, cui mensura: in virtute Filij, cui numerus: in virtute Spiritus S., cui pondus, adscribitur. S. Albertus M. par. animæ c. 8.

Et dixi AAA. Jerem. 1. 6. Viegas in Apoc. 9. Sect. 5. n. 4. SSS. Trinitatis mysterium hic innui putat. Ter enim, inquit, dixit A., quæ balbutientis, & infantis, adhuc vox est, propter tres Personas divinas: ut indicaret; se comparatione ejus mysterii infantem esse, & nescientem adhuc articulatè loqui. Loquebatur enim

enim cum eo SSS. Trinitas: Pater dicens, *novi te: Filius, sanctificavi te: Spiritus S., Prophetam dedi te.*

Ex Novo.

Scriptum est. Matth. 4. 7. Ter in hac concertatione Evangelium refert, Christum dixisse: *Scriptum est.* Tanquam, quidquid sit in divina Scriptura, sit à Trinitate disserum. Sim. Cass. l. 9. t. 6.

Recumbent cum Abraham, Isaac, & Jacob. Matth. 8. 11. In Abraham Pater, in Isaac Filius, in Jacob Spiritus S. ostenditur. Sim. Cass. l. 5. c. 12.

Designavit Dominus & alios Septuaginta duos. Luc. 10. 1. S. August. in q. q. Evang. Beda, Hugo: per hunc numerum ostendit Dominus; quod per hos, & eorum sequaces, erat annuntiaturus Mundo fidem Trinitatis. Unà die per viginti quatuor horas à sole totus illustratur orbis: Sol ergo, per triduanum ambitum suum, Septuaginta duas horas facit. Christus, qui se diem, ac lucem, appellat, per hunc prædicantium numerum significat fidem, & lucem Trinitatis toti orbi annuntiare, ac per Mundum maxime illuminare. Sylveira hic.

Et incipiens à Moysè, & omnibus Prophetis &c. Luc. 24. 27. Lex te Patrem Legislatorem representat: Evangelium te Filium incarnatum: Prophetia te Spiritum Sanctum; qui locutus es per Prophetas Patri adscribitur æternitas, Filio veritas, Spiritu S. charitas. Patri providentia, Filio Sapiaentia, Spiritui S. Ordo, & unio. Patri creatio, Filio gubernatio, Spiritui S. conservatio. Patri prædestinatio, Filio redemptio, Spiritui S. sanctificatio. Patri via purgativa, Filio illuminativa, Spiritui S. unitiva. Patri præterita, Filio præsentia, Spiritui S. futura. Patri principium, Filio medium, Spiritui S. finis, & terminus. Sicut memoria parit intellectionem, intellectio amorem. Et sicut fides parit spem, spes charitatem: ita Pater generat Filium, Filius cum Patre spirat Spiritum Sanctum. Cornelius in dedic. ad SSS. Trinit. Comment. in 4. Proph. Majores.

Requiem non habebant &c. Apoc. 4. 8. Triflagion non solum continet mysterium SSS. Trinitatis; sed totum Apostolorum symbolum, totamque Evangelii doctrinam. Cum enim Seraphini Patri acclamant *Sanctus*, significat, sanctitatem Patris ostendi in creatione, Filio in Redemptione, Spiritui S. in sanctificatione. Cornelius hic.

Ex Patribus, & aliis.

Cum novem sint ordines Angelorum; quare, tribus exclusis, tantum sex in Præfatione ponuntur? Dionysius tres esse tradit Ordines Angelorum; trinos in singulis ponens: ut similitudo Trinitatis eis insinuetur impressa. Sunt enim tres Ordines superiores, Seraphin, Cherubin, Throni. Medii, Dominationes, Principatus, Potestates. Inferiores, Virtutes, Archangeli, Angeli. De singulis autem hic ordo medius subtrahitur; de superioribus Cherubim, de mediis Principatus, de inferioribus

autem Archangeli: Quia ad comparationem Trinitatis æternæ (cujus majestas hic præcipue commendatur) omnis alia Trinitas diminuta reperitur, & imperfecta. Innocentius III. P. de sac. alt. myst. l. 2. c. 61.

Quoddam in creatæ Trinitatis vestigium re- lucet in omnibus creaturis, tam in Angelo, quam in homine, quam in Mundo. Idem ibidem.

Pater lux ingentissima; Filius splendor pulcherrimus, & fulgentissimus; Spiritus S. amor ardentissimus. S. Bonaventura l. 21.

Ostenditur per omnem creaturam, quod in omnibus creaturis est vestigium Trinitatis: *omnia in mensura, & numero, & pondere disposuit.* Sap. 11. 21. Glossa: In his tribus Dominus instituit, & gubernat, & judicaturus est. S. Bonaventura l. 3. in Octava Pent.

Videmus in rebus procreatis imagines rerum, nobis divinarum naturarum indicantes: ut cum dicimus summam S. Trinitatis excellentiam, per solem, & lucem, & radium: aut per rose plantam, & florem, & odorem, declarari. S. Joan. Damasc. orat. 1. de imaginib.

Unus sol, unus Deus: in una essentia tres Personæ. In uno sole una substantia, & ab una substantia tres formæ, lux, splendor, calor. De Patre dicitur 1. Joan. 1. 5. *Deus lux est, & tenebra in eo non sunt ulla.* De Filio dicitur: *qui, cum sit splendor gloria, & figura substantiæ ejus,* Hebr. 1. 3. De Spiritu S. dicitur: *ignem veni mittere in terram.* Luc. 12. 49. S. Thom. Vill. conc. 1. de S. Augustino.

Per memoriam Patri similes sumus, per intelligentiam Filio, per voluntatem Spiritui S. S. Bernardus l. de anima c. 1. five Medit.

Quare in Missa ponantur panis, vinum, & aqua? In pane, qui corroborat, intelligitur Pater, qui est omnium fortitudo: in vino, quod lætificat, intelligitur Filius; qui est gaudium omnium nostrum: in aqua, quæ mundat, & lavat, intelligitur Spiritus S. Ezech. 36. 25. *Effundam &c.* S. Thom. Aqu. Opusc. 18. de exposit. Missæ Art. 2.

Osculum sanctum est; quod in signum S. Trinitatis datur. Idem in c. 16. Rom. Lect. 1.

Tria sunt invisibilia Dei: potentia, sapientia, benignitas. Ab his tribus procedunt omnia; in his tribus consistunt omnia; per hæc tria reguntur omnia. Potentia creat, sapientia gubernat, benignitas conservat. Quæ tamen tria, sicut in Deo ineffabiliter unum sunt; ita in operatione separari non possunt. Potentia per benignitatem sapienter creat: Sapientia per potentiam benigne gubernat: benignitas per sapientiam potenter conservat. Potentiam manifestat creaturarum immensitas, sapientiam decor, bonitatem utilitas. Richardus à S. Viçt. l. 2. c. 2.

Impossibile foret hoc Verbum esse Deum, si à Patre, & Spiritu S. esset separabile. Sicut ab hac dictione *ita*, quæ veritatem sonat, & tres in se literas continet, exemplum habetur. Si illarum enim aliquam subtrahas, eandem dictionem non efficerent. Simili modò

M m m m 3 intelli-

intelligendum est de tribus in una divinitate Personis. Revel. S. Brigittæ in die Dom. Lect. 1. c. 1.

Specialiter ignis representat SSS. Trinitatem: quia ignis apparet tripliciter: in flamma luce, & carbone. *Agua* triplex: condensata in nube, congelata in glacie, liquida in fonte, vel flumine. *Terra* II. 49. 12. *quis appendit tribus digitis molem terræ?* Omnis res habet principium, medium, & finem. Omnis *sonus*, juxta Isidorum, harmonicus, aut voce edicitur, scilicet per fauces, aut flatu, scilicet per fistulas; aut pulsa, scilicet per tympanum, Psalterium, & Citharam. Geminiani cap. 81. l. 1.

In nomine JESU, ut dicit Ambrosius, tota Trinitas representatur; quia JESUS interpretatur *unctus*: in quo intelligitur unctus, ungens, & unctio. Idem ibid.

Sicut tres colores faciunt in circulo celesti iridem; ita tres Personæ in deitate faciunt Triadem: puta unum, trinumque, Deum. Cornelius Comm. in 4. Proph. Major. in Dedicat.

Sicut idem numerò Christus existit in tribus hostiis consecratis, & hostiæ realiter à se distinguuntur; cum tamen essentiam habeant planè eandem, nimirum idem Corpus Christi: ita etiam essentia divina existit in tribus Personis, quæ in ratione Personæ realiter differunt; cum essentiam habeant eandem, & individuum. Idem ibidem.

§. II.

A SSS. Trinitate nobis collata beneficia.

Ex Veteri, & Novo.

Confortare, & esto robustus. Ios. 1. 6. Ter hoc repetit v. 6. 7. 9. ut indicet, eum Trinò, fumòque, robore SSS. Trinitatis egere. Cornelius hic.

Requiescet sub vite sua, & sub sicu sua, & sub Oliva sua. Ita legit Origenes. 3. Reg. 4. 25. Oremus, ut Jesus regnet super nos, & cesset terra nostra à bellis; cesset ab impugnationibus carnalium desideriorum: & cum ista cessaverint; tunc unusquisque *requiescet sub vite sua* &c. sub velamento enim Patris, & Filij, & Spiritus S., requiescet anima; quæ pacem in se recuperaverit carnis, ac spiritus. Origenes hom. 22. in Num. *Veni de Libano* &c. Cant. 4. 8. Dicit ter, *veni*, propter fidem Trinitatis, ad quam alios inducere debet. Vel, quia derelinqui Mundus non potest; nisi educat *Pater* suâ potentiâ. Psal. 135. 11. *educit Israel de medio eorum, in manu potenti.* Nisi *Filius* dirigat suâ sapientiâ: *educit illum sapientiâ à delicto suo.* Sap. 10. 2. Et nisi *Spiritus S.* attrahat suâ bonitate: *Spiritus Domini dulcor ejus fuit.* Isâ. 63. 14. S. Thom. Aqu. hic Lect. 1.

Adveniat regnum tuum. Matth. 6. 10. id est, veniat Pater, & requiescendo regnet in palatio memoriæ: Filius in palatio intelligentiæ: & Spiritus S. in palatio voluntatis humanæ. S. Bernardinus 1, 3. f. in dieb. Rogat.

Et ad eum veniemus. Joan. 14. 23. Hoc profectò magnum dilectionis est premium, quòd Pater & Filius, per Spiritum S. DEUS unus, dilectio animæ intrinsicus, mirâ, & ineffabilis charitatis voluptate copulatur. S. Rupertus l. 11. hic.

Misericordia vobis, & pax, & charitas, adimpleatur. Judæ v. 2. Salmeron, & alij, misericordiam attribuunt Deo Patri: ipse enim est *Pater misericordiarum.* 2. Cor. 1. 3. Pacem Filio: *ipse enim est pax nostra.* Eph. 2. 14. Charitatem Spiritui S. *charitas enim diffusa est* &c. Rom. 5. 5. Cornelius hic.

Ex Patribus, & alij.

A Patre potentiam, à Filio sapientiam, à Spiritu S. accipimus innocentiam. Pater eligit, Filius diligit, Spiritus S. conjungit, & unit. à Patre nobis datur æternitas, à Filio imaginis ejus conformitas, & Spiritu S. integritas, & libertas. In Patre sumus, in Filio vivimus, in Spiritu S. movemur, & proficimus. S. Cyprianus de Baptismo Christi.

Planè inseparabilis Trinitas, unus Deus inseparabiliter operatur. Veruntamen singuli horum, id est, Patris, & Filij, & Spiritus S., sicut Personæ proprietates, ita & in perfectione Mundi consideranda est actio propria: videlicet, ut Patris creatio, Filij redemptio, S. Spiritus propria sit opus, creaturæ innovatio. S. Rupertus Prologo in Gen.

Proprium erat opus Patris, facere, proprium opus Filij, redimere: proprium Spiritus S. opus, illuminare; & ad similitudinem Dei hominem producere: *faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem.* Idem l. 1. de op. Spir. S. c. 111.

O bone JESU! totius B. Trinitatis thesaurorum elargitor. S. Laur. Just. de in cend. am. cap. 6.

Lex naturæ appropriatur Patri, Lex scripta Verbo, Lex Gratiæ Spiritui S. Lex naturæ est, lex pietatis: pietas videtur inesse omni creaturæ, etiam insensibili. Radix enim totum, quidquid recipit, mittit ad ramos: fons, quidquid haurit, mittit ad rivulos. Similiter in bestiis pietas videtur esse Patris ad prolem; & quidquid gustant, & sumunt, præter necessarium, & etiam de necessario, in lac convertunt: & in nutrimentum prolis. Lex Scripturæ est lex Veritatis: quia est in quadam veræ promissionis pronuntiatione. Lex Sanctitatis est Gratiæ: lex spiritus liberavit me. Per hæc tria Deus Trinitas gubernat Mundum; & secundum hæc tria imprimunt leges in mente rationali. S. Bonaventura hexam. f. 21.

Tres habemus hostes: Carnem, Mundum, & diabolum. Sed quomodo huic nefandæ Trinitati poterimus resistere? Ex nobis nequaquam. Quid ergo faciendum? Habemus Trinitatem ineffabilem, Patrem, & Filium, & Spiritum S.; cujus auxiliò vincere possumus: per Patrem diabolum, per Filium Mundum, per Spiritum S. carnem, vincimus. Beneficiò Patris, & consiliò, resistimus diabolo: Mundo, Verbò Filij, & exemplò: Carni, obum,